

NÁLEZY Z DOBY ŘÍMSKÉ Z BLATA (OKR. PARDUBICE)

Jan JÍLEK

Z katastru obce Blato je známo několik keramických fragmentů náležících době římské. Hodnocený materiál pochází z archeologické sbírky VČM v Pardubicích a byl do muzea darován někdy v první polovině 20. století. Je vysoce pravděpodobné, že pochází z rozsáhlého prostoru blatské cihelny, odkud jsou známé archeologické památky již od počátků 20. století.¹⁾ Jedná se tedy o artefakty bez bližšího nálezového kontextu.

I. Popis nálezů

1. Střep z polokulovité nádoby s výrazně odsazeným okrajem. Tělo nádoby je zdobeno střídajícími se pásy a to šikmo žlábkovanými a bez dekoru. Povrch je leštěn, černé barvy. Keramická hmota je jemná, kvalitně vypálena. Inv. č. 176/3–5. Rozm. 8,2 x 5,1 cm. (obr. 1:1, 2:2).

2. Střep z mísy typu Droberjar 2765²⁾ s kolmo vytaženým nepatrně odsazeným okrajem, zdobený na výduť šikmým nevýrazným žlábkováním. Povrch je leštěn, černé barvy. Keramická hmota je jemná, kvalitně vypálena. Inv. č. 7661. Rozm. 10,3 x 7,5 cm. (obr. 1:2, 2:3).

3. Střep z okraje mísovité teriny s mírně vykloněným hrdlem blízcí se typu Droberjar 2100.³⁾ Výduť je zdobena rytými liniemi. Povrch je leš-

1) K pravěkým nálezům v Blatě viz: ROSŮLEK, F. K. a kol.: *Pardubicko – Holicko – Přeloučsko I.* Pardubice 1903, s. 60–61; BÖHM, J.: *Pardubicko v době předhistorické.* Věstník musejního spolku v Pardubicích 1926. Pardubice 1927, s. 4; SVOBODA, B.: *Pardubický kraj v pravěku.* In: Pardubice MCMLX. Pardubice 1940, s. 15, 18; VOKOLEK, V.: *Pravěk.* In: Šebek, F. (ed.): *Dějiny Pardubic.* Pardubice 1990, s. 13.

2) DROBERJAR, E.: *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren.* Fontes Archaeologiae Pragenses 21. Pragae. 1997, Abb. 40:2765.

3) DROBERJAR, E.: *Studien.* Abb. 34:2100.

těn, černošedé barvy. Keramická hmota je jemná, kvalitně vypálena. Inv. č. 154/4–176. Rozm. 6,3 x 5,2 cm. (obr. 1:3, 2:1).

4. Střep okraje z vrchní části vejčité nádoby blížíci se typu Droberjar 2450.⁴⁾ Povrch je hlazen, šedohnědé barvy. Keramická hmota hrubozrná s příměsí písku. Inv. č. 15432/1324. Rozm. 10,2 x 6,5 cm. (obr. 1:5).

5. Dno a spodek nádoby. Povrch je hrubě zdrsněn, hnědé barvy. Inv. č. 15432/1324. Rozm. 11,2 x 10,8 cm. (obr. 1:4).

II. Zhodnocení

Výše popsané keramické zlomky lze rozřadit do časové odlišných etap doby římské. Do časné doby římské náleží střep č. 1 (obr. 1:1, 2:2), který byl K. Motykovou-Šneidrovou⁵⁾ zařazen do stupně A doby římské. Fragment byl přiřazen k polokulovitým nádobám typickým pro plaňanskou skupinu,⁶⁾ konkrétněji k jejím rozměrově menším variantám.⁷⁾ V typologii polokulovitých nádob vytvořenou Th. Voigtem⁸⁾ se hlásí k jeho typu 2a. Tvarově nejbližší analogické, i když ne zcela identické kusy zvláště co se týká výzdoby, se vyskytly na sídlišcích z časné doby římské v Dingolhau- sen⁹⁾ a Horoměřicích.¹⁰⁾ Fragment polokulovité nádoby nás zaujme svou výzdobou, která je složena ze střídavě zdobených horizontálních pásů. Ty zdobené jsou vyplněny šikmými tenkými žlábků. Šikmé žlábkování v pásu se vyskytuje v časné době římské vzácně,¹¹⁾ z českého prostředí známe

4) DROBERJAR, E.: *Studien*. Abb. 38:2450.

5) MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, K.: *Die Anfänge der römischen Kaiserzeit in Böhmen*. Fontes Archaeologiae Pragenses 6. Pragae 1963, s. 9. Abb. 1:4. V práci zmiňované autorky je však uvedena zavádějící kresba.

6) Naposledy přehledně: DROBERJAR, E.: *Plaňanská skupina grobromstedtské kultury*. K chronologii germánských nálezů a lokalit v Čechách na sklonku doby laténské a v počátcích doby římské. In: E. Droberjar – M. Lutovský (eds.): *Archeologie barbarů 2005*. Praha 2006, s. 11–90.

7) MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, K.: *Zur Chronologie der ältesten römischen Kaiserzeit in Böhmen*. Berl. Jahrb. für Vor. und Frühgesch. 5. Berlin 1965, s. 144–145. Taf. 39:1.

8) VOIGT, T.: *Kugelbauchige Gefäßformen im elbgermanischen Kulturbereich*. Jahreschr. Mitteldt. Vorgesch. 45, Halle 1961, s. 243. Abb. 8:a, b, d.

9) PESCHEK, CH.: *Die germanischen Bodenfunde der römischen Kaiserzeit im Mainfranken*. Münchner. Beitr. Vor. u. Frühgesch. 27. München 1978, s. 58, Taf. 61:13.

10) ŠULOVÁ, L.: *Osídlení z časné doby římské na katastru Horoměřic, okr. Praha-západ*. In: E. Droberjar – M. Lutovský (eds.): *Archeologie barbarů 2005*. Praha 2006, s. 319–336, obr. 5:17.

11) Výcházím z publikovaného materiálu.

tento druh dekoru z Letů u Dobřichovic¹²⁾ a z Krašlovic,¹³⁾ kde však byl uplatněn na odlišných keramických tvarech.

Zlomek č. 2 (obr. 1:2, 2:3) pochází z mísy s kolmo vytaženým okrajem, která je zdobena nevýrazným šikmým žlábkováním. Výzdoba šikmým žlábkováním na výdutí mís a mísovitých terin se začíná objevovat v germánském keramickém spektru již od 2. stol. Zvláště oblíbeným se tento dekor stává v 2. pol. 2. stol. ve stupni B2b, resp. B2/C1 a poté v mladořímském stupni C1.¹⁴⁾ Vyskytuje se však i ve stupni C2. Nálezy ze Slovenska a z naddunajské části Dolního Rakouska však ukazují, že se šikmým žlábkováním na výdutí terin a váz je třeba počítat i v pozdní době římské v relativně chronologických stupních C3 a C3/D1.¹⁵⁾ Fragment misky z Blata zařazujeme podle tvaru k typům, které se objevují ve stupních B2b a C1.

Střep č. 3 (obr. 1:3, 2:1) pochází z mísovité teriny s mírně vykloněným hrdlem. Tento keramický tvar a výzdoba se objevuje již v relativně chronologickém stupni B2b a poté přechází i do keramické náplně mladší doby římské.¹⁶⁾

12) HALAMA, J.: *Polozapomenuté nálezy z doby římské z Letů u Dobřichovic, okr. Praha-západ*. In: E. Droberjar – M. Lutovský (eds.): *Archeologie barbarů 2005*, Praha 2006, s. 352–353, obr. 7:14.

13) ZAVŘEL, P.: *Současný stav poznání plaňanského horizontu v jižních Čechách*. In: E. Droberjar – M. Lutovský (eds.): *Archeologie barbarů 2005*. Praha 2006, obr. 23:29.

14) K problematice žlábkované výzdoby viz TEJRAL, J. – JELÍNKOVÁ, D.: *Nové nálezy z doby římské v Brodě nad Dyjí*. *Archeologické Rozhledy* 32. Praha 1980, s. 402–403. K relativní chronologii germánského sídlištního materiálu aplikované i na materiál z Blata viz TEJRAL, J.: *Die Probleme der römisch-germanischen Beziehungen unter Berücksichtigung der neuen Forschungsergebnisse im niederösterreichisch-südmährischen Thayaflussgebiet*. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 73. Mainz 1992, s. 412–415, Abb. 25; TEJRAL, J.: *Die Besonderheiten der germanischen Siedlungsentwicklung während der Kaiserzeit und der frühen Völkerwanderungszeit in Mähren und ihr Niederschlag im archäologischen Befund*. In: A. Leube (ed): *Haus und Hof im östlichen Germanien*. Universitätsforsch. zur prähistorischen Arch. 50. Schriften zur Archäologie der germanischen und slawischen Frühgesch. 2. Bonn 1998, s. 181–183, 186, Abb. 1–2.

15) K pozdnímu výskytu této výzdobné techniky viz KOLNÍK, T. – VARSÍK, V. – VLADÁR, J.: *Branč objekt 60*. Zborník Slovenského národného múzea. *Archeológia* 15. XCIX. Bratislava 2005, s. 316.

16) Blízké analogie k výzdobě viz KOLNÍK, T. – VARSÍK, V. – VLADÁR, J.: *Branč. Germánska osada z 2. až 4. storočia*. *Archaeologica Slovaca Monographiae Catalogi* tom. X. Nitra 2007, s. 35, tab. 90:12,22–23, 91:2.

Střepey 4. a 5. (obr. 1:4, 5) lze chronologicky přesněji zařadit jen obtížně. Fragment č. 5 nese zdrsnění, které je oblíbené již od stupně A doby římské¹⁷⁾ a přetrvává i ve stupních B a to včetně jeho závěrečného vývoje.¹⁸⁾

III. Závěr

Ačkoliv je soubor pěti střepeů z cihelny v Blatě nereprezentativní a nedají se z něj vyvodit detailní chronologické závěry, poukazuje na předpokládané sídlištní aktivity od časné doby římské po mladší dobu římskou. Zlomek č. 1 (obr. 1:1, 2:2), který je z celého souboru nejzajímavější lze přiřadit relativně chronologickému stupni A. Střepey č. 2 (obr. 1:2, 2:3) a 3 (obr. 1:3, 2:1) náleží mladšímu úseku starší doby římské, případně relativně chronologickému stupni C1.

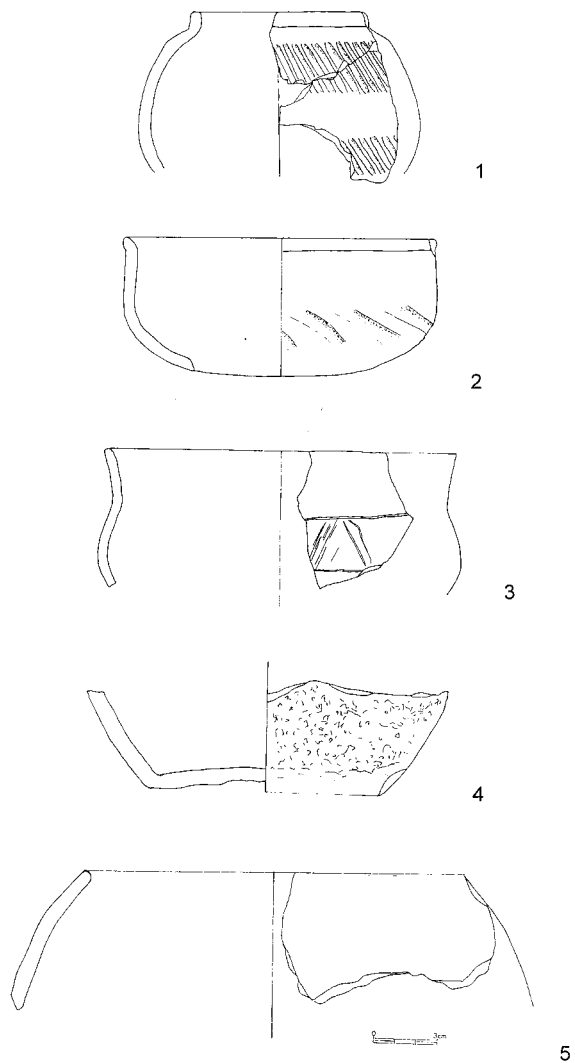
Blato spolu s Mikulovicemi,¹⁹⁾ Dražkovicemi²⁰⁾ a dalšími lokalitami, které se nacházejí na tzv. Mikulovické planině, představuje vedle povodí řeky Loučné důležitou koncentraci germánských sídlišť na Pardubicku.

17) MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, K.: *Die Anfänge*, s. 79.

18) BŘICHÁČEK, P. – KOŠNAR, L.: *Sídliště doby římské v Berouně-Závodí*. Praehistorica XXIII, Praha 1998, s. 67, 73, obr.5:7, 9:41, 10:1.

19) SEDLÁČEK, R. – BENEŠ, J. – ČEJKOVÁ, A. – KOLÁŘ, T. – KOMÁRKOVÁ–KYNCL, T. – NOVÁK, J. – NOVÁKOVÁ, K. – SVĚTLÍK, I.: *Studna z Dražkovic u Pardubic: komplexní archeologická a archeobotanická analýza*. In: J. Beneš – P. Pokorný (eds.): *Bioarcheologie v české republice – Bioarchaology in the Czech Republic*. České Budějovice – Praha., v tisku.

20) SEDLÁČEK, R. – HALAMA, J. – JÍLEK, J.: *Nové germánské sídliště s nálezem terry sigillaty v Mikulovicích, okr. Pardubice*. In: Droberjar, E. – Komoróczy, B. – Vachútová, D. (edd.): *Barbarská sídliště*. Archeologie barbarů 2007. Spisy archeologického ústavu AV ČR Brno 37. Brno 2008, od s. 161–176.

Obr. 1. Blato, okr. Pardubice. Zlomky keramiky z doby římské. Kresba: J. Jílek a J. Štepigová.

Obr. 2. Blato, okr. Pardubice. Zlomky keramiky z doby římské. Foto: V. Maryška.

ROMAN PERIOD DISCOVERIES FROM BLATA (PARDUBICE DISTRICT)

Even though collection of five potsherds from Blata brickyard is not particularly representative and it is impossible to deduce detailed chronological conclusions from that, they imply assumed inhabitation from early Roman period to the beginning of minor Roman period. Potshred No.1 (picture 1:1, 2:2) is the most interesting one from the whole group and can be assigned to the chronological level A. Other pieces with the same shape are known from the Dingolhausen and Horoměřice settlements. Potshreds No. 2 (picture 1:2, 1:3) and No. 3 (picture 1:3, 2:1) belong to the earlier part of Older Roman period and are assigned to the chronological level C1. Blato together with Mikulovice and other locations that are found in so called Mikulovická planina (Mikulovice plateau) together with basin of Loučná represent an important concentration of Germanic settlement in the Pardubice region.